

MNENJE O PREDLOGU ZAKONA O MEDIJIH ZMed-1 (EVA: 2023-3340-0019), KI GA JE NA DOPISNI SEJI NA SILVESTROVO 2024 SPREJELA VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Ljubljana, 22. 01. 2025

PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA, KI SO SODELOVALI PRI PRIPRAVI ZADNJEGA PREDLOGA ZAKONA Z DNE 31. 12. 2024 (v nadaljevanju: ZMed-1)

- dr. Asta Vrečko, ministrica,
- mag. Marko Rusjan, državni sekretar,
- dr. Blaž Mazi, generalni direktor Direktorata za medije,
- Lenart J. Kučič, sekretar, Kabinet ministrice,
- Branko Jezovšek, sekretar, Direktorat za medije,
- Irena Ostrouška, sekretarka, Direktorat za medije.

PODATEK O ZUNANJI PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZMed-1, IN O ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

Fakulteta za družbene vede, 2.928,00 EUR z DDV

SODELOVANJE STROKOVNE JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZMed-1:

- Strokovna javnost, ki je našeta v preambuli predloga zakona, je indirektno sodelovala le s pripombami na predlog zakona, ki jih je Ministrstvo za kulturo v fazi priprave predloga zakona, delno upoštevalo, ni pa ponovno zaznalo potrebe, da bi v proces pripravljanja predloga ZMed-1, vključila deležnike kot so Svet za radiodifuzijo, ekspertna javnost, strokovna združenja, univerze (razen ene fakultete) in neodvisno inteligenco, kot je bilo to v preteklosti. Vlada Republike Slovenije je na dopisni seji na silvestrovo 2024 sprejela predlog ZMed-1 in ga nato istega dne poslala v Državni zbor.

Priprava tako pomembnega predloga zakona, ki naj bi končno na sodoben način postavil temelje slovenski medijski krajini, ki je bil sprejet brez predhodnega sodelovanja strokovne javnosti pri pripravi izhodišč in celo brez uskladitve v koaliciji, bi moral predstavljati pomemben korak k razvoju slovenske družbe in odnosov v tej družbi.

V okviru svojih pristojnosti, ki jih ima Svet za radiodifuzijo RS (v nadaljevanju: SRDF) na podlagi 12. alineje 100. člena ZMed je Svet na svoji izredni seji dne 22. 01. 2025 sprejel ta dokument z naslovom " MNENJE O PREDLOGU ZAKONA O MEDIJIH ZMed-1(EVA: 2023-3340-0019), KI GA JE NA DOPISNI SEJI NA SILVESTROVO 2024 SPREJELA VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE ".

Predlog pričujočega dokumenta je nastal kot rezultat strokovne analize članov SRDF objavljenega predloga Zakona o medijih (ZMed-1), sprejetega s strani vlade Republike Slovenije 31.12.2024.

Člani SRDF ugotavljajo, da Slovenija nujno potrebuje moderen zakon o medijih, ki bo sledil vsesplošnim vrednotam, ki omogočajo svobodo izražanja, celovitost obveščenosti vseh prebivalcev, kot tudi civiliziran, stabilen ter varen vrednoten razvoj človeka in skupnosti, česar pa ta predlog ZMed-1 zagotavlja.

Glavna ugotovitev članov SRDF je, da je predlog ZMed-1 napisan nejasno in omogoča prevelika tveganja, prav tako pa ne upošteva pomembnih predlogov SRDF, ki jih je ta podal v oceni na predhodni osnutek predloga ZMed-1 meseca maja 2024. Trenutni predlog ZMed-1 tudi ne upošteva minimalnih vrednot delovanja medijev, pušča odprta mnoga vprašanja o definiciji medijev, o vplivnežih, ki dejansko predstavljajo svobodo govora, o financiranju medijev, o aktivnostih na družbenih omrežjih in o svobodi izražanja, o nadzoru nad mediji in posamezniki s strani medijskih inšpektorjev, o zaščiti virov, o preveliki nenadzorovani vlogi regulatorja in o nenadzorovanem delovanju inšpektorjev.

Člani SRDF so dobili vtis tudi o nedorečenosti zakona, kar omogoča politiki nadzor nad mediji, nad svobodo izražanja, nad novinarji, uredniki in vplivneži.

Zato poudarjamo, da predlagani ZMed-1 ne podpira dejavnosti medijev, ki temelji na svobodi izražanja, nedotakljivosti in varstvu človekove osebnosti in dostojanstva, na svobodnem pretoku informacij in odprtosti medijev za različna mnenja, prepričanja in za raznolike vsebine, na avtonomnosti urednikov, novinarjev in drugih avtorjev pri ustvarjanju programskih vsebin v skladu s programskimi zasnovami in profesionalnimi kodeksi, ter na osebni odgovornosti novinarjev oziroma drugih avtorjev prispevkov in urednikov.

Pripravljalci zakona niso upoštevali, da je svoboda izražanja ustavno varovana pravica, saj Ustava Republike Slovenije v 39. členu določa, da je zagotovljena svoboda izražanja misli, govora in javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja, v kar predlagani zakon grobo posega.

Zato SRDF v skladu s pristojnostmi, ki izhajajo iz prvega odstavka 100. člena ZMed-a ne daje soglasja k trenutnemu predlogu zakona ZMed-1 (EVA: 2023-3340-0019), ki ga je dobil s strani Ministrstva za kulturo.

SPLOŠNE PRIPOMBE

SRDF meni, da je treba z novim ZMed-1 medijem na Slovenskem zagotoviti vsestranski in trajnostni razvoj, utrditi njihove najpomembnejše družbene funkcije v duhu vsesplošnih vrednot in obenem zadovoljiti čim večji del njihovih deležnikov s kakovostnimi programskimi vsebinami. Tako mora predlog zakona slediti vsesplošnim vrednotam, ki omogočajo svobodo izražanja, celovitost obveščenosti vseh prebivalcev, kot tudi civiliziran, stabilen ter varen vrednoten razvoj človeka in skupnosti, kar predstavljajo npr. družina, ljubezen,

resnicoljubnost, pravičnost, poštenje, odgovornost, mir, prijateljstvo, zdravje, življenje, solidarnost, spoštovanje, znanje, zaposlenost, materialna in kulturna preskrbljenost za življenje.

Prav tako SRDF poudarja, da novi predlog zakona nalaga AKOS-u veliko aktivnosti, ki ostajajo brez nadzora neodvisnega organa. Izredni postopki kot so programske pritožbe, postopek odvzema licence ali dodeljevanje finančnih spodbud se morajo izvajati nadzorovano, z možnostjo nadzora neodvisnega strokovnega organa kot je npr. SRDF, kot tudi z možnostjo pritožbe na sodišču.

V uvodnem poglavju predloga ZMed-1 o oceni stanja na medijskem področju v točki 1. pravi naslednje:

»Medijsko okolje v Sloveniji močno zaznamuje dejstvo, da v preteklih dvajsetih letih ni bil prenovljen noben ključen medijski zakon, kljub temu, da se je veljavna medijska zakonodaja v praksi izkazala za zastarelo in pomanjkljivo. Prav tako niso bili uvedeni ali prenovljeni sistemski ukrepi za spodbujanje medijske raznolikosti (pluralnosti) in zagotavljanje celovite obveščeniosti javnosti.

Zaradi tega se med drugim ni razvijala regulacijska praksa in se niso vzpostavili mehanizmi za redno spremljanje razmer na medijskem trgu, ki bi državi omogočili odzivanje na nove trende in pripravo učinkovite ukrepe za zagotavljanje pravice do celovite obveščeniosti, varovanje svobode izražanja ter spodbujanje medijske raznolikosti. Ob tem so se mediji zaradi tehnoloških sprememb, počasnega odzivanja na spremenjene navade občinstva, poseganja politike, konkurence nereguliranih digitalnih platform in poslabšanja delovnih pogojev za novinarje znašli še v finančni krizi in krizi izgubljenega zaupanja javnosti.

Veljavni Zakon o medijih ne omogoča učinkovitega uresničevanja javnega interesa na področju medijev, saj je bil sprejet že leta 2001 in je poleg zastarelosti v praksi pokazal tudi številne druge pomanjkljivosti, ki so negativno vplivale na regulacijo medijskega trga«.

Komentar SRDF:

Problem, ki ga vidimo člani SRDF je v tem, da pripravljavec zakona ne izpostavlja v preambuli dominacije vzorcev slabih praks in zastarale organizacijske kulture v medijih, katere je treba spremeniti. V preambuli pripravljavec zakona poudarja pomembnost zagotavljanja pravice do celovite obveščeniosti, varovanja svobode izražanja ter spodbujanje medijske raznolikosti, hkrati pa uvaja predlog nestrokovnega in nenadzorovanega preverjanja mnenj in informacij. Tudi SRDF podpira potrebo po verodostojnih informacijah, saj je nasprotovanje dezinformacijam in lažnim novicam v interesu razvoja države in celotne skupnosti. Preverjanje dejstev in informacij se je v predlogu zakona izkazalo kot nedorečeno in s tem zelo manipulativno, saj so tisti, ki jim je namenjena vloga preverjanja informacij, največkrat pristranski in nestrokovni, ker največkrat preverjajo njim nenaklonjene mnenjske voditelje in njihove izjave. Mislimo, da spremembe, ki jih želimo doseči z novim zakonom o medijih, zahtevajo temeljito in dolgotrajno razpravo z vsemi akterji družbe in države, saj dober in **sodoben zakon o**

medijih predstavlja **nujen ne pa zadosten pogoj** pričakovanih sprememb medijske krajine.

Pravi problemi, ki jih zasledimo v posameznih členih pričujočega zakona, in ki morajo skrbeti pripravljavca novega predloga Zakona o medijih, poslanega v državni zbor 31. 12. 2024, so po mnenju SRDF sledeči:

- 1) Eden večjih trenutnih problemov na področju medijev vidimo v tem, da so se postopoma prelevili iz posrednika med javnostjo in resničnostjo v tistega, ki ustvarja in širi svojo **"umetno konstrukcijo realnosti"**, ki je resda v interesu njegovih lastnikov in/ali političnih botrov, vendar ne v interesu javnosti. Obstaja upravičena zaskrbljenost stroke, da so nekateri mediji postali bolj zainteresirani za širjenje lastne agende kot za zagotavljanje objektivnih informacij ciljni javnosti. Zaradi tega je javnost izpostavljena le določenemu pogledu na dogodke, kar lahko negativno vpliva na sposobnost občinstva, da razume svet okoli sebe.
- 2) Dodatna težava je v tem, **da so mediji v preteklih desetletjih pridobili veliko moč oblikovanja javnega mnenja**, ki ga lahko izkoristijo v svojo korist in korist svojih lastnikov ali sponzorjev. Ta težava je izrazita pri nas v Sloveniji.
- 3) Zakon mora omogočiti neodvisnost medijev in jim omogočiti, da se vrnejo k svojemu pravemu poslanstvu - objektivnemu, celovitemu, poštenemu in informiranemu poročanju.
- 4) Mediji v Sloveniji so se postopoma preoblikovali iz nadzornika oblasti v vlogi "sedme sile" ali "četrte veje oblasti" v absolutno oblast, ki nikoli ni bila nikjer izvoljena na demokratičnih volitvah. Skratka, mediji so nekoč bili »čuvajci« oblasti, žal pa so danes sami postali oblast. Ob tem gre pri **zakonodajalcu za veliko odgovornost**, da omogoči medijem objektivno, celovito in kritično poročanje na vseh področjih delovanja družbe.
- 5) Ljudje morajo biti kritični do virov informacij, jih preverjati, preden jih sprejmejo kot resnične. Zato mora zakon podpirati medije, ki uresničujejo svoje poslanstvo objektivnega in celovitega informativnega poročanja, kar temelji na 4. in 5. členu, ki govorita **o svobodi izražanja in neodvisnosti medijev, nedotakljivosti ter varstvu človekove osebnosti in dostojanstva, svobodnem pretoku informacij in odprtosti medijev za različna mnenja, prepričanja in raznolike vsebine, na avtonomnosti urednikov, novinarjev in drugih avtorjev pri ustvarjanju programskih vsebin.**
- 6) Problematična je že sama definicija medija, ki se uporablja v predlogu novega ZMed-1. Očitno je, da zakonodajalec **še vedno ponuja izrazito pomanjkljivo in nestrokovno definicijo medija**. V Zakonu se pojem **medij** razlaga kot storitev, drugič kot podjetje, tretjič kot platforma, kar je s tališča jasnosti zakona

nesprejemljivo. Obstaja veliko načinov definiranja pojma "medij". V našem predhodnem predlogu smo poleg širše definicije medija predlagali zakonodajalcu ožjo definicijo medija: Mediji se lahko opredeljujejo kot "sistemi, ki se uporabljajo za ustvarjanje, distribucijo in konzumiranje informacij, vključno s tiskom, radiem, televizijo, internetom, družbenimi omrežji, kot tudi novimi mediji, internetom in umetno inteligenco". Pri tem mora zakonodajalec upoštevati, da mediji ne širijo le informacij, temveč tudi "programske vsebine", ki lahko vključujejo kulturno-umetniške izdelke (drame, romane, potopise, slike, glasbo ...), znanstveno-raziskovalne oddaje, otroške oddaje, športne, itd.

- 7) V 6. členu je problematična zaščita vira informacij. V tem členu predlagatelji potrjujejo, da morajo izdajatelji in njihovi uredniki, novinarji ali drugi avtorji prispevkov zagotoviti zaupnost vira informacij, vendar po drugi strani dopuščajo razkritje vira **preko sodišča, v primeru, ko to določa kazenska zakonodaja, ...**
- 8) Javni interes na področju medijev je v 12. členu predloga zakona določena kot pravica državljanov oziroma državljanek do javnega obveščanja in obveščenosti s poudarkom na medijski pluralnosti in raznovrstnosti programskih vsebin, pri čemer zakon premalo poudarja dostopnost do različnosti ponudbe, pogledov in mnenj.
- 9) Prav tako uredniška neodvisnost in novinarska avtonomija zahtevata opravljanje dela na osnovi **profesionalnih in etičnih pravil, meril in standardov novinarstva, ki pa v zakonu niso definirana** (5. člen).
- 10) Zanimivo je tudi drugo poglavje zakona, ki v 13. členu govori o vrstah in namenu finančnih podpor, saj govori o pogojih za dodelitev finančne podpore iz tega člena, ki so vezani na predhodno odobritev sheme državne pomoči v skladu s predpisi, ki urejajo državne pomoči. To je Zakon o spremljanju državnih pomoči (ZSDrP), katerega izvajanje nadzira Ministrstvo z finance.
- 11) V 14. členu, ki določa osnovne pogoje in merila za dodelitev finančne podpore zasledimo pogoj o skladnosti projekta ali programa oziroma dejavnosti izdajatelja z javnim interesom na področju medijev, za kar predlagatelj zakona ne določa dovolj natančno, kaj je v tem primeru javni interes. Vprašljivo je, kdo ocenjuje skladnost in javni interes, ali je to neodvisna strokovna komisija, ali poljubno sestavljena komisija.
- 12) Finančna podpora za digitalne medije je predstavljena v 17. členu zakona kot nova shema državne pomoči za digitalne medije. Do sredstev po tej shemi bodo upravičeni digitalni mediji, ki bodo poleg osnovnih pogojev izpolnjevali tudi posebne pogoje, za katere se ne ve, kakšni so. Ti lahko predstavljajo obvoz financiranja trenutni vladi priljubljenih medijev!

- 13) V predlogu zakona predstavlja velik problem prenos večine regulative in nadzora na AKOS. Tako predlog zakona uvaja nov postopek priglasitve in presoje koncentracij na medijskem trgu, za kar je pristojna Agencija za komunikacijska omrežja in storitve (AKOS). AKOS brez nadzora s splošnim aktom določi metodologijo presoje koncentracije (23. in 24. člen), pri čemer ni poudarka na poznavanju fizičnega lastnika medija. Predlagamo, da mora obstajati zunanje neodvisno telo v smislu SRDF-ja, ki bo imelo nadzor na AKOS-om, ki je s tem zakonom postal neke vrste super regulator in nadzornik samega sebe. Neodvisnost nadzornika AKOS je nujna, v kolikor ne želimo vzpostaviti popolnega nadzora vsakokratne aktualne vladajoče politične opcije.
- 14) V tretjem poglavju v 20. členu govori zakon o razvidu medijev. Pri tem mora za potrebe ministrstva poleg niza podatkov podati tudi znesek sredstev, ki jih je izdajatelj prejel od javnih subjektov ali subjektov pod prevladujočim vplivom javnih subjektov, z navedbo financerja, namena prejetja sredstev in pravne podlage za prejetje, oziroma izplačilo sredstev. Nič pa ne govori o potrebi identifikacije končne fizične osebe, ki je lastnik medija.
- 15) Nad AKOS-om, nad prekrškovnimi postopki, nad administrativnim sankcioniranjem, nad dovolitvijo oddajanja ali nad odvzemom statusa lokalnega ali regionalnega radijskega ali televizijskega programa posebnega pomena in delovanjem komisij za razdeljevanje sredstev, kot tudi nad delovanjem inšpekcijskih in revizorskih služb, **zakon ne predvideva neodvisnega, strokovnega nadzornega organa, ki bi nadziral poštenost in integriteto delovanja omenjenih teles.** Funkcijo nadzora bi moralo prevzeti neodvisno telo – (**samostojna agencija po vzoru Irske**), katerega člani so neodvisni profesionalni pravni strokovnjaki in strokovnjaki s področja medijev. Problem je vzpostavljen že v točki 7., zaradi česar ponavljanje istih argumentov ni smiselno, je pa za izpostaviti, da zakon tudi ni skladen z Evropsko zakonodajo, saj slednja tudi pri Izbiiri **vsebin nacionalnega pomena zahteva**, da bi moral imeti AKOS neodvisen nadzor nad odločitvami (drugostopenjsko odločanje).
- 16) Osnovna merila, na podlagi katerih se presoja upravičenost do dodelitve finančne podpore iz 13. člena, so pregrobo določena, saj so le ta v določitev prepuščena vladi Republike Slovenije, kar pomeni možno politično preusmerjanje sredstev. Kriteriji ocenjevanja morajo biti z zakonom jasno podani. Komisija, ki ocenjuje predloge o upravičenosti dodelitve sredstev na osnovi znanih meril, mora biti sestavljena iz strokovnjakov s področja prava in strokovnjakov s področja medijev, in je za svoje odločitve odgovorna MK (14. člen). Zakon sedaj prepuščati vsakokratni politični opciji, da bo prilagajala finančno podporo za njej ljube medije in bo s takšnim predlogom povzročena popolna politizacija medijskega prostora. Tukaj člani SRDF vidimo kot najustreznejšo možnost, da že sam zakon uredi kriterije, kot drugo možnost pa,

da kriterije določa neodvisni organ (npr. SRDF), katerega mnenje je za vsakokratno vlado zavezujoče in brez soglasja neodvisnega organa le teh kriterijev ne more sprejeti. S tem bi se zagotovil minimalen standard poštenosti.

- 17) V prvem odstavku razvida medijev (18. člen) mora zakonodajalec zahtevati vpis imena in priimka vsakega dejanskega, tudi najmanjšega fizičnega lastnika izdajatelja, v bazo lastnikov medijev, s podatki o lastništvu firme, njegov naslov, davčno in matično številka. Baza podatkov mora biti prosto brezplačno javno dostopna, pod pogojem predhodne registracije uporabnika.

Zakon mora omogočiti dostop do podatkov registra in prikaz povezanih oseb in vso zgodovino lastništva medijev o fizični osebi, ki je lastnik medija (20. člen, 22. člen).

- 18) Medijsko koncentracijo, ki nastane z združitvijo ali pridobitvijo skupne kontrole, ali z mreženjem medijev, mora AKOS preprečiti, če se na osnovi te koncentracije presega dostop do preko 30% končnih uporabnikov ali sledilcev (25. člen).

- 19) Predlog zakona ne govori o prepovedi mreženja lastništva medijev. Preglednost medijskega lastništva in omejevanje koncentracije ni vsebovana v predlogu. Prav tako je izražena prevelika vloga AKOS-a pri presoji vpliva koncentracije na medijski pluralizem.

Od 3. odstavka 25. člena dalje AKOS s splošnim aktom določi metodologijo presoje koncentracije, s katero podrobneje določi elemente, pomembne za presojno koncentracije. Metodologija mora biti jasno določena in predpisana že z zakonom. Podzakonskega akta ne sme določati AKOS, ampak mora metodologijo določiti kar sam zakon! Kot že zapisano zgoraj, ustvarjanje super regulatorja in celo zakonodajalca v smislu AKOS-a, ki je pod popolnim vplivom vsakokratne politične opcije, nikakor ni sprejemljiva in je za medijsko krajino tudi škodljiva.

AKOS pri oceni medijske koncentracije potrebuje neodvisno nadzorno strokovno telo, ki ocenjuje metodologijo postopka in sam postopek ocene. Pri tem mora AKOS izvesti prepoved medijske koncentracije, saj ta bistveno zmanjšuje medijsko pluralnost, svobodo izražanja, oblikovanje javnega mnenja, delovanje demokratične družbe in raznolikost programskih vsebin ter navsezadnje tudi medijske ponudbe na trgu. (27. člen)!

- 20) V obeh evidencah imetnikov dovoljenj za izvajanje radijske in za izvajanje televizijske dejavnosti morajo biti zapisani podatki tudi o vseh fizičnih osebah lastnikih družb, ki so pridobile dovoljenja za izvajanje dejavnosti (65. člen). SDRF predlaga, da se navedeno doda v ustreznem zapisu kot nova alineja v 3. odstavku 63. člena predloga ZMed-1.

- 21) Zakon mora pospešiti spodbujanje medijske pismenosti, kompetenc in vključenosti državljanov v prenovljeni medijski prostor, ki sloni na omogočanju tehnološkega razvoja v skladu z globalnim tehnološkim napredkom in v okviru možnosti za izrabo radio-frekvenčnih resursov, ki jih ima na razpolago država.
- 22) V predlogu ni moč zaslediti problema okoli prodaje medijev, ne ugotavlja, da je frekvenčni prostor nacionalno dobro, kot sta voda in zrak, kar pomeni, da mora biti prodaja medijev mogoča le brez prodaje frekvence prenosnega medija.
- 23) V predlogu prav tako niso definirane linearne in nelinearne vsebine, skratka, kaj je v realnem času in kaj posnetek. V zakon so premalo vključene še nove avdiovizualne platforme, ki prihajajo z novimi komunikacijskimi tehnologijami in umetno inteligenco.
- 24) Zakon naj uvede sproti monitoring AKOS-a. Pri tem bi moral AKOS definirati portal, predpisati vmesnik za pošiljanje informacij, ki se sproti pošiljajo v sistem AKOS-a. AKOS sam bi lahko snemal v realnem času, saj določeni operaterji zagotavljajo praktično vse radijske in televizijske programe v shemah kabelskih operaterjev.
- 25) 77. člen v drugem odstavku govori o nadzoru, ki ga opravlja AKOS, nad katerim pa ni nadzora. V preteklih letih je prišlo do nenadzorovanega podeljevanja frekvenc, zato predlagamo, da SRDF ohrani nadzor nad postopki izvajanja nadzora s strani AKOS-a.
- 26) V 89. členu, ki govori o tematskem programu, v drugi alineji AKOS naj le potrdi nov tematski program, saj želimo, da se razširjajo tematsko in žanrsko raznovrstne vsebine.
- 27) V 94 členu, ki govori o nalogah Sveta za radiodifuzijo, naj se doda obveza nadzora delovanja regulatorja AKOS, kot nadzora financiranja ter delovanja nadzornikov iz 97. člena. Za te potrebe se ustanovi posebna skupina v okviru SRDF, ki profesionalno in samostojno deluje kot nadzorni organ, kar se mora izpostaviti v 100. členu, ki govori o metodologiji nadzora.
- 28) 96 člen je potrebno dopolniti s stavkom, ki pravi, da imajo člani Sveta tudi finančno podporo za sodelovanje z drugimi tovrstnimi Sveti držav članic EU.
- 29) V kazenski določbi 102. člena je zapisano, da se kaznuje, če se ne zagotovi zaupnosti vira informacij. Prav tako se kaznuje, če se ne razkrije vsakega dejanskega ali možnega nasprotja interesov, kar je povsem v nasprotju z zahtevo po pluralizmu mišljenja, pluralizmu medijev in z zahtevami po delovanju demokratične družbe. Svet meni, da je potrebno zelo natančno

definirati razliko med sovražnim, neprimernim in neprijetnim govorom. O tem je treba napraviti širši družbeni posvet in sprejeti družbeni konsenz, tako kot to počnejo v ostalih Evropskih demokratičnih državah. Kazensko se lahko preganja samo sovražni govor. Svet podpira zaščito otrok, zaščito človekovega dostojanstva, zaščito pred neprimernim govorom na osnovi spola, rase, barve kože, etničnega ali socialnega porekla, genetskih značilnosti, jezika, vere ali prepričanja, političnega ali drugega mnenja, pripadnosti narodnosti manjšini, premoženja, rojstva, invalidnosti, starosti, spolne usmerjenosti ali državljanstva, vendar ne na račun omejevanja svobode govora.

- 30)** V 103. členu v 23. točki se v 2. alineji predvidi, da se z globo od 500 do 2.500 eurov kaznuje za prekršek iz prejšnjega odstavka samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost. Ta člen onemogoča pluralnost razmišljanja, demokratičnost družbe, kot duhovni, socialni in gospodarski razvoj države in njenih državljanov. Zato SRDF odločno nasprotuje kaznovanju vsakega, ki svobodno razmišlja in zahteva izbris tega člena.

SRDF posebej izpostavlja, da je pri nadzoru delovanja regulatorja pomembno ustanoviti neodvisno telo kot je SRDF, hkrati pa to neodvisno telo zadolžiti za aktivnosti nadzora nad dodeljevanjem sredstev, ki morajo ne le spodbujati kreiranje vsebin, temveč tudi omogočiti razvoj AV platform, tehnologij in medijske pismenosti.

SRDF prav tako izpostavlja, da se medijskih storitev ne sme obravnavati kot izključno tržno vrednost, saj so nosilke identitet, norm in pomenov in da imajo naraščajočo pomembnost za demokratično družbo, izobraževanje in kulturni razvoj, zlasti z zagotavljanjem standardov, kot so: svoboda obveščanja, raznolikost mnenj, kulturna raznolikost in pluralizem medijev.

Zdajšnje stanje stvari in duha predlaganega ZMed-1, ki je obremenjeno s podedovanim problemom nerazumevanja prave vloge medijev, in ki po svoji naravi in poslanstvu morajo profesionalno, vestno, odgovorno in pošteno delovati, ocenjujemo kot zelo nezadovoljivo in posledično nevarno zaradi možnih anomalij v družbi, ki jih pušča za seboj.

Poslanstvo ZMed-1 vidi SRDF tudi v tem, da omogoča medijem, da ti občinstvu nudijo raznovrstne, kakovostne, privlačne in inovativne programe, da prispeva k aktivnemu razvoju področja medijev, ki je v Sloveniji zaradi znanih zgodovinskih razlogov tudi danes, posebej glede na razvite demokratične družbe v EU, še vedno nezadostno razvito in predstavlja področje velikih priložnosti.

Za uresničevanje javnega interesa na področju medijev, zagotavlja Republika Slovenija sredstva v državnem proračunu. Zato je zagotavljanje sredstev v državnem proračunu za uresničevanje javnega interesa ključnega pomena. Vendar pa bi bilo smiselno, da bi v samem ZMed-1 natančneje določili kriterije, kako se bodo ta sredstva razporejala in kakšen nadzor bo nad njihovo učinkovitostjo.

SRDF naj ostane strokovno, neodvisno telo, člani sveta pa strokovnjaki iz različnih področij (pravo, ekonomija, mediji, ...). Za neodvisno delovanje je tudi pomembno, da SRDF sam razpolaga s svojimi financami in nosi tudi popolno odgovornost za transparentno uporabo le-teh.

Agencija naj SRDF-ju tako zagotavlja le tehnično, strokovno in delno administrativno podporo, pri čemer je praksa pokazala, da je za neodvisno delovanje SRDF pomembno, da ima SRDF poleg sekretarja, ki ga zagotovi AKOS, še svojega profesionalnega poslovnega sekretarja, ki deluje neodvisno od AKOS, hkrati pa pri posameznih nalogah in pri pripravi gradiva za obravnavo po potrebi sodeluje s strokovnjaki in sekretarjem AKOS. Za normalno delovanje SRDF je pomembno, da ima SRDF svoje prostore, ki so namenjene le članom SRDF in poslovnemu sekretarju.

Za konec:

SRDF ponovno poudarja, da so se slovenska medijska krajina in z njo predvsem Main Stream mediji v času po osamosvojitvi postopoma preoblikovali iz NADZORNIKA OBLASTI v ABSOLUTNO OBLAST, ki ni nadzorovana in nikoli ni bila izvoljena na demokratičnih volitvah. Zato člani Sveta ugotavljajo, da mora novi zakon o medijih omogočiti, da so ljudje bolj obveščeni o moči medijev in bolj kritično ocenjujejo informacije, ki jih sprejemajo in da prav zato Slovenija nujno potrebuje moderen zakon o medijih, ki bo poleg razvoja tehnologij, sledil vsesplošnim vrednotam družbe in posameznika. Te pa omogočajo svobodo izražanja, celovitost obveščenosti vseh prebivalcev, kot tudi civiliziran, stabilen ter varen razvoj posameznika in skupnosti.

Torej, kaj lahko storimo?. Svet meni, da morajo biti ljudje bolj obveščeni o moči medijev in da morajo biti sposobni kritičnega ocenjevanja informacij, ki jih sprejemajo. Ljudi je potrebno osveščati o pomenu neodvisnih medijev, ki so nagnjeni k objektivnemu in informiranemu poročanju. Pomembno je tudi, da se ljudi vključuje v demokratične procese, kjer izberejo svoje predstavnike, ki zastopajo njihove interese in predvsem nadzirajo medije. Čeprav je težko spremeniti situacijo, v kateri se mediji trenutno nahajajo, obstaja upanje, da bodo ljudje prevzeli nadzor nad svojim dojemanjem resničnosti in sprejemali odločitve, ki bodo v interesu vseh.

Novela novega medijskega zakona je tipičen poskus omejevanja svobode govora in s tem utišanja »resnice«, ki bi lahko za vedno spremenila tok politične zgodovine v Sloveniji. Resnic je sicer več, ne moremo pa mimo golega dejstva, da po vsakih volitvah Slovenija nezadržno tone zaradi načrtnega sprejemanja odločitev, ki vodijo h koncu normalne demokracije.

Normalne demokracije ter odkrivanja laži in širjenja »resnic« si ni mogoče predstavljati brez svobode govora, kot temeljne človekove pravice. V slovenski ustavi je svoboda govora ena od najbolj pomembnih pravic, ki pa bi bila s sprejetjem ZMed-1 močno okrnjena. Pri

tem gre istočasno tudi za omejevanje intelektualne svobode, svobode duha in človekovega dostojanstva.

Omejevanje svobode izražanja in delitve svojega mnenja z drugimi je najtežja oblika omejevanja demokracije, zato Svet meni, da gre pri sprejemu ZMed-1 za zrel poskus omejitve razuma, kar pa je ena najhujših kršitev človekovih pravic.

Dejstvo je, da je pri vsaki levi vladi, kjerkoli v svetu se pojavi, modus operandi samo ideologija in »biznis«. Glede tega je Slovenija, kot verjetno edina EU država, postala že šolski primer uveljavljanja »biznisa« samo za naše (za novi razred) in utrjevanja naše ideologije, internacional-socialistične politike in kulturnega marksizma. Vse to se v predlogu novega ZMed-1 izraža kot, še več proračunskega denarja za naše medijske subjekte in še bolj izrazito preganjanje ljudi, ki izražajo svoje mnenje neskladno z levo ideologijo.

Svetovni trendi na področju svobode govora so ravno obratni, saj se svoboda govora na družabnih omrežjih povečuje, cenzura se ukinja, kar nas napeljuje na misel, da gre pri poskusu uveljavitve ZMed-1 za nek neposrečen odgovor na dogajanje v svetu in pri nas. Vendar se tega toka ne da ustaviti, zato SRDF poziva Vlado Republike Slovenije in Državni zbor Republike Slovenije, da ne poskušata ustavljati »resnice«, ker se je ne da ustaviti.

Slovenija v tem trenutku potrebuje resen premislek in javen diskurz vseh deležnikov medijske krajine, nikakor pa ne omejevanja, cenzure in monopolov, saj dejstva kažejo, da smo na marsikaterem področju zašli v slepo ulico.

SRDF tudi meni, da tak zakon nima svetle prihodnosti, zato je pisanje in sprejemanje, za današnje čase nesprejemljivih omejitev čista potrata časa, tako za aktualno kot naslednjo vlado.

Glavna ugotovitev SRDF-ja je, da je predlog ZMed-1 z dne 31. 12. 2024 napisan nejasno in omogoča prevelika tveganja, saj dopušča oblikovanje dojemanja resničnosti in vplivanje na odločitve uporabnikov medijskih storitev, kar je neodgovorno in kot tako tudi nelegitimno. Trenutni predlog zakona tudi ne upošteva minimalnih vrednot delovanja medijev, saj pušča odprta mnoga vprašanja o definiciji medijev, o vplivnežih, ki dejansko predstavljajo svobodo posameznika in družbe, o financiranju medijev, o aktivnostih v družbenih omrežjih in o svobodi izražanja, o nadzoru medijev in posameznikov s strani medijskih nadzornikov, o zaščiti virov, o preveliki vlogi nenadzorovanega regulatorja in o nenadzorovanem delovanju nadzornikov (inšpektorjev).

Člani SRDF opozarjamo na nedorečenost predlaganega zakona, kar omogoča politiki nadzor nad mediji, nad posamezniki, nad vplivneži, nad novinarji in uredniki in nad svobodo izražanja. Pri tem ponovno poudarjamo, da predlagani zakon ne podpira razvoja in dejavnosti medijev, ki temelji na svobodi izražanja, nedotakljivosti in varstvu človekove osebnosti in dostojanstva, na svobodnem pretoku informacij in odprtosti medijev za različna mnenja, prepričanja ter vsebine. Prav tako predlagani zakon ne podpira avtonomnosti

urednikov, novinarjev in drugih avtorjev pri ustvarjanju programskih vsebin v skladu s programskimi usmeritvami in profesionalnimi kodeksi ter na osebni odgovornosti novinarjev, urednikov in drugih avtorjev prispevkov.

Pripravljalci zakona niso upoštevali dejstva, da je svoboda izražanja ustavno varovana pravica, saj Ustava Republike Slovenije v 39. členu določa, da je zagotovljena svoboda izražanja misli, govora in javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja, v kar sam predlog tega zakona grobo posega.

Ob tem se lahko vprašamo, kaj lahko storimo, da se vloga medijev spremeni in situacija izboljša. SRDF meni, da je potrebno pripraviti zakon po široki strokovni in javni razpravi, ki bo poudaril pomembnost medijev za razvoj demokratične družbe, za izobraževanje in kulturni razvoj, zlasti z zagotavljanjem standardov kot so: svoboda obveščanja, raznolikost mnenj, kulturna raznolikost in pluralizem medijev. Čeprav je težko spremeniti situacijo, v kateri se trenutno nahajamo, obstaja upanje, da bodo ljudje prevzeli nadzor nad svojim dojemanjem resničnosti in sprejemali odločitve, ki bodo v interesu vseh prebivalcev Slovenije.